



כיתה:

שם משפחה:

שם פרטי:

מבחן מסכם – רמה גבוהה



משך המבחן: 90 דקות • סך הבול 100 נקודות • קראו את הטקסט פעמיים לפני שתענו, ונמקו את תשובותיכם.

טבלת ניקוד		
חלק	ניקוד מרבי	ניקוד שהתקבל
חלק א': הבנת טקסט מידע	40	
חלק ב': ידע ומושגים	35	
חלק ג': חשיבה גאוגרפית והבעה בכתב	25	
סה"כ	100	

חלק א': הבנת טקסט מידע (40 נק')

אורחים לא מוזמנים בים התיכון

כשנפתחה תעלת סואץ, לפני יותר ממאה וחמישים שנה, היא קיצרה מאוד את הדרך בין אירופה לאסיה. הספינות כבר לא היו צריכות להקיף את יבשת אפריקה. אבל דרך התעלה לא עברו רק ספינות: גם דגים, צמחים ובעלי חיים ימיים מים סוף התחילו לנדוד אל הים התיכון.

חלק מן המינים האלה מצאו בחלק המזרחי של הים התיכון, ליד חופי ישראל, תנאים טובים: מים חמים ומעט אויבים טבעיים. כך הם התרבו מאוד, ולפעמים דחקו מינים מקומיים. דוגמה מוכרת היא המדוזה הנוודת, שבקיץ מגיעה לפעמים בלהקות גדולות אל החוף.

להקות המדוזות משפיעות גם על בני האדם. מתרחצים נכוו ממגע בהן, ובימים כאלה יש חופים שבהם פחות מבקרים. דייגים מספרים על רשתות שהתמלאו מדוזות במקום דגים, ומפעלים לחוף ששואבים מי ים לקירור נאלצים לנקות את הצינורות.

חוקרים מעריכים שגם האדם הגביר את הבעיה: דיג יתר הקטין את מספרם של חלק מבעלי החיים שאוכלים מדוזות, כמו צבי ים, וזיהום ימי ושינויים בטמפרטורת המים יוצרים תנאים נוחים למדוזות.

1 בחרו את התשובה הנכונה לפי הטקסט. (4 נק')

- א. מה המטרה העיקרית שלשמה נחפרה תעלת סואץ?
- להעביר דגים לים התיכון
 - לקצר את דרך הספינות בין אירופה לאסיה
 - לקרר מפעלים
- ב. למה התכוון הכותב במילים «אורחים לא מוזמנים»?
- מינים שהגיעו מים סוף והתפשטו
 - ספינות משא
 - תיירים שהגיעו בלי הזמנה



2 השלימו את הטבלה לפי הטקסט: כיצד משפיעות להקות המדוזות על כל קבוצה? (6 נק')

השפעה	קבוצה
	מתרחצים
	דייגים
	מפעלים לחוף

3 נכון או לא נכון לפי הטקסט? תקנו את הלא נכונים. (6 נק')

משפט	נכון	לא נכון	תיקון
א. המינים מים סוף התרבו בעיקר בחלק המערבי של הים התיכון.	☐	☐	
ב. צבי ים ניזונים בין השאר ממדוזות.	☐	☐	
ג. לפי הטקסט, האדם אינו אחראי כלל להתרבות המדוזות.	☐	☐	

4 הסיקו מן הטקסט: מדוע דווקא בחלק המזרחי של הים התיכון התרבו המינים מים סוף? כתבו שתי סיבות. (8 נק')

5 הסבירו את «שרשרת הסיבה והתוצאה» שבפסקה האחרונה: כיצד דיג יתר יכול להוביל לחופים ריקים ממתרחצים? (8 נק')



6 יש מי שאומר: «בגלל המדוזות היה עדיף שלא לחפור את תעלת סואץ». האם אתם מסכימים? נמקו את עמדתכם בשני טיעונים, ואחד מהם לפחות מן הטקסט. (8 נק')

חלק ב': ידע ומושגים (35 נק')

1 השלימו את הטבלה. (8 נק')

קנה מידה	מרחק במפה	מרחק אמיתי
1:50,000	7 ס"מ	
1:200,000		9 ק"מ
1:25,000	8 ס"מ	
	3 ס"מ	30 ק"מ

2 כתבו ליד כל מקום באילו חצאי כדור הוא נמצא (צפוני/דרומי, מזרחי/מערבי). (6 נק')

- א. 25 מעלות דרום, 45 מעלות מזרח
ב. 50 מעלות צפון, 5 מעלות מערב
ג. 10 מעלות דרום, 75 מעלות מערב



3 נכון או לא נכון? תקנו את הלא נכונים. (8 נק')

משפט	נכון	לא נכון	תיקון
א. מפה בקנה מידה 1:10,000 מפורטת יותר ממפה בקנה מידה 1:1,000,000.	☐	☐	
ב. במפה פיזית, אזור ירוק הוא תמיד אזור עם יער.	☐	☐	
ג. מקום בקו רוחב 70 צפון קרוב לקוטב יותר ממקום בקו רוחב 30 צפון.	☐	☐	
ד. הים התיכון מתחבר לים השחור דרך תעלת סואץ.	☐	☐	

4 התאימו בין המקום למה שמאפיין אותו. (5 נק')

טור א	טור ב
1. סיציליה	☐ אי שבו נמצא הר הגעש אטנה
2. מצר גיברלטר	☐ נהר שנשפך לים התיכון במצרים
3. הנילוס	☐ מעבר בין הים התיכון לאוקיינוס האטלנטי
4. יוון	☐ נמל משא בחוף הדרומי של ישראל
5. נמל אשדוד	☐ מדינה עם איים רבים מאוד

5 השלימו במושג הגאוגרפי המדויק. (8 נק')

- א. קו האורך 0, שעובר בגריניץ', נקרא _____.
- ב. סרגל מצויר במפה שמראה מרחקים הוא קנה מידה _____.
- ג. באקלים ים-תיכוני החורף נוח ו _____.
- ד. דיג של יותר מדי דגים, עד שהם מתמעטים, נקרא _____.

